

ték. *Uo.* Tamási zsidó lakosainak, a Tamásiba szállított zsidóknak és a helyi gettóban elhelyezett 210 zsidónak a névsorát lásd a 149. tegercsen. A forrás felsorolja a Tamásiban elkobzott zsidó vállalatokat is.

31. 133. tegercs. A kisebb, Tolna megyei deportált közösségek a következő településeken laktak: Alsónyék, Bata, Bikács, Bogyiszló, Bölcse, Csibrák, Dunaszentgyörgy, Felsőnána, Gerjen, Gyulaj, Harc, Kurd, Madocsa, Medina, Mészla, Pálfa, Sárpilis, Sióagárd, Szárazd, Udvar, Várdomb és Zomba. *Uo.*, 132. tegercs. Csibrák, Gerjen, Harc, Koppányszántó, Kurd, Nagyszokoly és Zomba zsidó lakosainak névsorait a 166–168. és a 171. tegercs közli. Tolna megye zsidóságáról további részleteket közöl Puskás Attila idézett műve, valamint Balogh K. János szerkesztésében az *Évszázadokon át* c. gyűjtemény (Tolna Megyei Levéltár, Szekszárd, 1990) 585–596. oldala, amely kézzel rajzolt térképet is közöl Bonyhád, Dombóvár, Dunaföldvár, Hőgyész, Paks, Pincehely és Tamási egykori gettóiról, valamint a megye zsidóságának gettósítására vonatkozó dokumentumokat.

32. *MOL*, 132. tegercs. Egy másik forrás szerint a paksi gettóban 1082 zsidót tartottak fogva.

33. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 418. o.; *Pinkas ha'kehilot*, 438. o.; *Mementó, i. m.*, 48. o. Részleteket a paksi zsidó hitközség történetéről lásd *Mazkeret Paks*. (Paksi Emlékkönyv.) Szerk.: D. Sofer, Jeruzsálem 1962, 158. o., és Grünwald Fülöp: Sárospatak–Mátészalka–Paks. In: *Évkönyv 1971/72*. Szerk.: Scheiber Sándor, Bp., Magyar Izraeliták Országos Képviselője 1971, 137–144. Lásd még Weiss R. személyes beszámolóját (YIVO 771/3226) és a 6. függelékét.

34. A hitközség túlélői hangsúlyozták, hogy Lótzot felelőség terheli – dr. Horváth Jánossal, egy másik rendőrtiszttel együtt – a város három mentesített zsidójának meggyilkolásáért a Szalasi-éra alatt. Lótz a háború után külföldre szökött, először Svájcba, majd miután ott leleplezték, Ausztráliába, ahol állítólag álnéven él. Láng Jehuda Gyula: *A pápai zsidóság emlékkönyve*. Lahav Printers és Az Izraelben Élő Pápai Zsidók Emlékbizottsága, Tel-Aviv, é. n. 131. o.

35. 1941-ben Pápanak 2613 fős zsidó lakossága volt, mely az összlakosság 11%-át képviselte. 1946-ra a zsidók száma, ideértve azokat, akik a háború után telepedtek be a városba, 470 volt, azaz 2%. 1949-ben az ortodox gyülekezetnek 317 tagja volt, és Wittmann Márton vezette. *Zsidó Világkongresszus*, 4. sz. (1947. április 15.), 2–3. o.; 13–14. sz. (1949. május), 18., 28. o. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 148. o. A pápai zsidók részletes történetét lásd Láng: *A pápai zsidóság emlékkönyve, i. m.*

36. Pápateszér hitközségi központ volt a szomszédos falvakban (Bakonybél, Bakonykoppány, Bakonytamási, Lovászpátona, Nagydém és Szentiván) élő zsidók számára. Elsie Breuernak, a *Menóra* montreali tudósítójának személyes közlése, 1982. október 17.

37. E helységek mártírjainak névsorát lásd *Uo.*, *i. m.*, 135–137. o.

38. Papot a háború után letartóztatták, és 12 évi börtönre ítélték. *Uo.*, 131. o.

39. *Uo.*, 130–132. o. Lásd még *Pinkas ha'kehilot*, 428–432. o. A Kasztner-csoportra vonatkozólag lásd a 29. fejezetet.

40. Pécsnek 1941-ben 3486 zsidója volt, a város összlakosságának 4,8%-a. 1946-ra a közösség létszáma 706 főre, azaz 0,9%-ra csökkent. 1949-ben a hitközség 928 zsidót számlált Polgár László világi vezető és Schweitzer József rabbi irányítása alatt. Jóllehet a létszám tovább csökkent, a hitközség az 1950-es évek végén tovább működött Reich Lipót vezetése alatt. *Zsidó Világkongresszus*, 4. sz. (1947. április 15.), 2–3. o.; 13–14. sz. (1949. május), 18. és 25. o.; *Új Élet*, 1957. augusztus.

41. *MOL*, 107–108. tegercs. A forrás felsorolja Pécs zsidó vállalatait és üzleteit is.